

Návrh na prípravu Bezpečnostnej stratégie Slovenskej republiky a Obrannej stratégie Slovenskej republiky

1) Úvod

Bezpečnostná stratégia SR z roku 2017 nahradila Bezpečnostnú stratégiu z roku 2005, ktorá už dostatočne nereflektovala aktuálne zahranično-politické a bezpečnostné hrozby pre SR. Vláda SR schválila dokument 4. 10. 2017 a aj keď nová Bezpečnostná stratégia nebola predložená na schválenie v pléne Národnej rady SR, vláda začala pracovať na jej implementácii: vláda SR 11. 7. 2018 schválila Koncepciu boja SR proti hybridným hrozbám. Bezpečnostná rada a vláda SR pravidelne vyhodnocujú implementáciu aktuálnej Bezpečnostnej stratégie SR prostredníctvom predkladania a brania na vedomie výročných správ o bezpečnosti SR.

Od roku 2017 vystúpili do popredia niektoré nové významné hrozby pre bezpečnosť SR. Pandémia COVID-19 upriamila pozornosť na mieru odolnosti štátov čeliť nevojenským hrozbám na globálnej úrovni ako z bezpečnostného, tak aj z ekonomického hľadiska. Konflikt na Ukrajine, ktorý zásadne zmenil bezpečnostné prostredie v Európe, pretrváva a očakáva sa, že bude pokračovať aj naďalej. Pokračuje erózia multilateralizmu, súťaž veľmocí sa posilňuje, medzinárodné zmluvy a záväzky sú relativizované. Hybridné hrozby sa stávajú prominentnejšími, narastajú kybernetické útoky, naďalej pôsobia teroristické skupiny.

V Programovom vyhlásení vlády na roky 2020 - 2024 sa vláda SR zaviazala pripraviť novú Bezpečnostnú stratégiu ako základný dokument, v ktorom pomenuje životné záujmy, spojencov a partnerov, s ktorými ich bude presadzovať.

Obranná stratégia SR z roku 2017 schválená vládou SR 4.10.2017 ako zásadný strategický dokument v oblasti obrany štátu nadväzujúci na Bezpečnostnú stratégiu SR (2017) bola reakciou na zásadné zhoršenie bezpečnostného prostredia a zníženie obranyschopnosti štátu, pričom určila základné prístupy SR k zabezpečeniu svojej obrany v dlhodobom horizonte. Návrh Obrannej stratégie SR nebol predložený na schválenie Národnej rade SR. Vláda SR, zodpovedná za obranu a bezpečnosť štátu, však rozhodla o jej implementácii, v rámci čoho bola prijatá Koncepcia rozvoja systému obrany štátu a iné strategické, koncepčné a plánovacie dokumenty a ďalšie implementačné rozhodnutia a zároveň boli novelizované viaceré všeobecne záväzné právne predpisy na úseku obrany štátu.

Od jej schválenia sa v zhoršenom bezpečnostnom prostredí prehlbujú negatívne javy ako oslabovanie systému kontroly zbrojenia, odzbrojenia a nešírenia zbraní hromadného ničenia a opatrení na posilňovanie dôvery a bezpečnosti v Európe, stupňovanie rizika pretekov v zbrojení, nárast vojenských kapacít vo svete a vojenských aktivít vo východnom susedstve NATO a EÚ, rýchly vývoj technológií a ich transformácia do vojenstva, ako aj pôsobenie kybernetických, dezinformačných a ďalších nevojenských hrozieb s dosahom na obranu štátu. V prípade viacerých hrozieb sa zvýšila dynamika ich pôsobenia, ako aj miera ich sofistikovanosti a kombinácie, čím sa stávajú účinnejšími a tým aj nebezpečnejšími pre SR a jej spojencov. Pretrváva používanie ozbrojenej sily v medzinárodných vzťahoch, narušenie zvrchovanosti, územnej celistvosti a nedotknuteľnosti hraníc susedného štátu SR a ozbrojené konflikty vo východnej časti Európy a v regiónoch južne od nej. Vývoj bezpečnostného prostredia zvyšuje nároky na pripravenosť a použiteľnosť obranných kapacít SR a kvalitu fungovania systému obrany štátu.

Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2020 – 2024 zaväzuje na vytvorenie adekvátneho strategického rámca zabezpečovania obrany štátu predložiť návrh Obrannej stratégie SR na schválenie Národnej rade SR.

2) Obsahové zameranie novej Bezpečnostnej stratégie SR

Bezpečnostná stratégia SR stanoví základné parametre bezpečnostnej politiky. Zadefinuje hodnoty a záujmy SR, základné ciele bezpečnostnej politiky SR a spôsoby ich implementácie v jednotlivých oblastiach bezpečnosti SR v súčasnom bezpečnostnom prostredí. Bezpečnostné záujmy budú prepojené s vyjadrením cieľov a nástrojov bezpečnostnej politiky SR v kľúčových oblastiach bezpečnosti. Posilní sa dôležitosť komplexného prístupu k bezpečnosti, ktorý zodpovedá súčasnému charakteru bezpečnostného prostredia a záujmu budovať dôveru občanov k bezpečnostným inštitúciám.

Hodnotenie bezpečnostného prostredia a trendov jeho vývoja zohľadní meniaci rozsah a charakter hrozieb. Pozornosť sa bude venovať hodnoteniu konania hlavných aktérov medzinárodných vzťahov a meniacej sa dynamike medzinárodných vzťahov. Nová bezpečnostná stratégia SR sa zameria aj na dopady hybridných a kybernetických hrozieb, hrozby šírenia zbraní hromadného ničenia, hrozby terorizmu, politického a náboženského extrémizmu, energetickej bezpečnosti, ale aj na ďalšie hrozby v oblasti vnútornej bezpečnosti, sociálnej stability, zdravia obyvateľstva, životného prostredia a na ostatné oblasti bezpečnosti. Zhodnotí aj mieru ohrozenia SR ozbrojeným útokom. Poukáže na väčšiu previazanosť niektorých fenoménov ako dezinformácie, sociálne siete, nastupujúce technológie s bezpečnosťou a odolnosťou štátu a jeho obyvateľstva. Venovať sa bude tiež ochrane existujúcej kritickej infraštruktúry a zásadám budovania novej infraštruktúry.

Kľúčovým východiskom novej Bezpečnostnej stratégie SR bude kontinuita v proeurópskej a proatlantickej orientácii SR postavenej na aktívnom a zodpovednom členstve SR v EÚ a NATO. Jej príprava bude prebiehať paralelne s hodnotiacimi procesmi na pôde EÚ (Konferencia o budúcnosti EÚ) a NATO (Reflexný proces). Zohľadní sa pritom aj pokračujúca strategická adaptácia NATO a pokrok v bezpečnostných a obranných iniciatívach EÚ. Zdôrazní sa schopnosť SR efektívne prispievať k prevencii konfliktov a riešeniu kríz a budovania udržateľného mieru v zahraničí prostredníctvom členstva SR v OSN, EÚ a OBSE. Nová Bezpečnostná stratégia SR bude obsahovať silný dôraz na dodržiavanie medzinárodného práva, vrátane nedotknuteľnosti hraníc, posilňovanie transatlantického strategického partnerstva, budovanie vzťahov so spojencami a partnermi, politickú a ekonomickú stabilitu susedných štátov a regiónov, podporu krajín západného Balkánu a Východného partnerstva v ich euroatlantických aspiráciách a pri ich reformných procesoch.

Nová Bezpečnostná stratégia SR sa, aj s ohľadom na pandémiu COVID-19 a jej dopady, zameria na zlepšenie schopnosti bezpečnostného systému SR zvládať hrozby a zvyšovať odolnosť štátu voči nim vrátane zdrojového zabezpečenia zachovávanía bezpečnosti štátu.

3) Obsahové zameranie novej Obrannej stratégie SR

Nová Obranná stratégia SR rozpracuje obranu štátu v rámci zachovávanía jeho bezpečnosti v kontexte Bezpečnostnej stratégie SR, pričom sa zameria na potreby prípravy na obranu štátu a jej zabezpečovania v zhoršenom dynamicky meniacom sa bezpečnostnom prostredí, ktoré sa vyznačuje nestabilitou, neurčitnosťou a nízkou predvídateľnosťou jeho vývoja.

Nová Obranná stratégia SR v kontexte stratégie z roku 2017 zachová, čo je naďalej relevantné a aktualizuje, čo vyplýva z úrovne jej implementácie, vývoja bezpečnostného prostredia a obrannej politiky aj v zmysle Programového vyhlásenia vlády SR, pričom posilní euroatlantické ukotvenie SR v previazaní adaptácie obrany SR s adaptáciou NATO a vývojom v EÚ.

Nová Obranná stratégia SR bude vychádzať zo základných ideových línií stratégie z roku 2017. Zadefinuje ciele obrannej politiky SR, jej zásady a spôsoby ich naplňania v meniacom sa

bezpečnostnom prostredí v súlade so zodpovednosťou SR za svoju obranu a s medzinárodnými zmluvnými garanciami a záväzkami, ktorými je viazaná. Zvýrazní úlohy SR ako zodpovedného štátu a spoľahlivého spojenca a dôveryhodného partnera v medzinárodných vzťahoch pri zvyšovaní úrovne zabezpečovania obrany štátu prostredníctvom zvyšovania obranyschopnosti SR a prispievania k akcieschopnosti NATO a EÚ v oblasti obrany.

V novej Obrannej stratégii SR sa aktualizujú politicko-vojenské závery z hodnotenia bezpečnostného prostredia v kontexte jeho hodnotenia v Bezpečnostnej stratégii SR. Aktualizujú sa ciele a opatrenia zabezpečovania obrany štátu v súlade s komplexným prístupom k rozvoju systému obrany štátu. Vymedzí sa zdokonaľovanie riadenia obrany štátu najmä jeho včasnej a kvalifikovanej analytickej a spravodajskej podpory. V oblasti výstavby ozbrojených síl Slovenskej republiky sa komplexne zadefinuje politicko-vojenská ambícia SR a rozvoj ozbrojených síl Slovenskej republiky na zvyšovanie ich pripravenosti na plnenie ich hlavnej úlohy, ako aj pri ich použití pri mimoriadnych udalostiach a nevojenských krízových situáciách na území SR. V dlhodobom rozvoji obranných kapacít sa zohľadní technologický vývoj a jeho implikácie v oblasti vedenia boja vrátane boja v kybernetickom priestore. Posilní sa význam zvyšovania rozsahu a použiteľnosti podpory obrany štátu, vymedzí sa aktívna podpora a spolupráca štátu s obranným priemyslom SR pri zabezpečovaní obrany štátu a komplexný, systémový prístup k príprave obyvateľstva na obranu štátu vrátane jeho informovania o problematike zabezpečovania obrany štátu. V oblasti zdrojového zabezpečenia obrany štátu sa položí dôraz na udržanie stability a predvídateľnosti obranných výdavkov SR s pretrvávajúcou ambíciou dosiahnuť ich 2 % podiel na HDP v roku 2024 a tiež efektívne a transparentné využitie dostupných zdrojov.

4) Organizačný rámec

Návrh Bezpečnostnej stratégie SR bude pripravený pod vedením Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a návrh Obrannej stratégie SR pod vedením Ministerstva obrany SR. Ďalšie ministerstvá, ostatné ústredné orgány štátnej správy a Kancelária prezidenta SR sa do ich prípravy zapoja podľa potreby, prednostne formou činnosti ich zástupcov, ktorí budú na základe vyžiadania Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR alebo Ministerstva obrany SR určení do medzirezortných pracovných skupín pre každú stratégiu.

V súlade s Programovým vyhlásením vlády SR bude pri príprave oboch stratégií využitý participatívny spôsob spracovania s cieľom zabezpečiť ich schválenie a dlhodobú podporu implementácie. Návrh predmetných stratégií bude vypracovaný v súlade s Metodikou a inštitucionálnym rámcom tvorby verejných stratégií, schválenou uznesením vlády Slovenskej republiky č. 197 z 26. apríla 2017.

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a Ministerstvo obrany SR budú vykonávať aktivity politickej a spoločenskej diskusie viažuce sa k týmto dokumentom, pričom budú koordinovane informovať o príprave oboch stratégií politickú sféru, predovšetkým vecne príslušné výbory Národnej rady SR (najmä Zahraničný výbor Národnej rady SR, Výbor Národnej rady SR pre európske záležitosti a Výbor Národnej rady SR pre obranu a bezpečnosť).

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a Ministerstvo obrany SR budú pri vypracúvaní spolupracovať aj s mimovládnyimi organizáciami, odbornou a akademickou komunitou.

5) Časový rámec

Cieľom je pripraviť návrh Bezpečnostnej stratégie SR a návrh Obrannej stratégie SR do konca roka 2020. Následne budú oba materiály predložené na schválenie vládou SR a Národnou

radou SR.